

«La llei de Vegueries no es va posar mai en marxa. No ens falta coneixement, el que no hi ha és voluntat política per fer-les»

Rufí Cerdan Heredia és director de Càritas Diocesana de Vic des del 2017, dins l'Administració comença de subaltern a l'Ajuntament de Manresa i arriba a Subdirector General de la Generalitat.

Rufí Cerdan Heredia. | Foto: Marc Prat.

Membre de la Comissió Nacional de Catalunya de l'HOAC, sindicalista de CCOO i secretari de les ADF del Bages durant tretze anys, del 1994 al 2016 treballa com a professor associat al departament de Geografia de la UAB. De 1994 al 2004 va ser tècnic de Medi Ambient del Consell Comarcal del Bages i de 2012 a 2017 va treballar com a tècnic del departament de Territori i Sostenibilitat a Manresa. Ha participat també en la PAHC Bages.

? Quina va ser la teva primera militància?

?

? Als quinze anys, mossèn Codinach, al Pont de Vilomara, em va obrir les portes de casa seva i em va apropar a la figura de Jesús, que apareixia d'una forma llunyana en els evangelis. Convidat a una xerrada clandestina en una casa a la cruïlla entre Calders i Monistrol, sobre els fonaments del marxisme, em va impressionar descobrir l'explotació dels treballadors a mans dels capitalistes. En el model de Jesús hi havia un potencial revolucionari en ser jutjat i mort per la defensa dels pobres. Aquell dia em va acompanyar amb el cotxe Jaume Perramon, d'una bonhomia catòlica compromesa. Sempre li vaig tenir molt respecte i admiració perquè encarnava un tipus de vida que per a mi era un estímul.

? I la militància a CCOO?

? Vaig combinar les dues militàncies, com a sindicalista metal·lúrgic i les responsabilitats dins l'HOAC, on vaig ser dins la comissió nacional de Catalunya. Durant molt temps ho vaig fer conjuntament amb Josep Ramon Mora, amb qui fèiem un bon equip.

? Com vas viure la detenció per la guàrdia civil de finals de 1975 a Manresa?

? Un parell d'hòsties i prou. Al cap de 24 hores vaig sortir de la Caserna i em van portar a la presó de Manresa. Ara bé, la por, cada vegada que passava algú pel costat, era evident: em sentia amenaçat. Recordo una anècdota: un guàrdia civil a qui deien el *Rubio* perquè era ros em va fer els insults de rigor i em va dir: '?Por tu culpa he tenido que ir todo el curso a clases de noche al Instituto'. Estava fent el batxillerat nocturn al Peguera i ells es posaven al darrere sense que ho sabéssim. Una vegada l'Ignasi Segon, en una classe de Filosofia amb el professor Betoret, em va dir: '?Ves en compte perquè no saps mai qui tens a la classe'. Em van detenir a l'empresa on treballava (Cal Rubiralta) un dilluns al matí. M'ho temia, perquè ja havien esbrinat que el focus era la reunió que havíem fet a casa de Joan Sala, al carrer Arbonés. A Josep Ramon Mora l'havien detingut el dissabte i era un dels que hi tenia més relació perquè estàvem junts a l'HOAC. Persones com Maria Teresa Vilajeliu, amb qui he tingut molta amistat, o Carme Cots, com també Josep Cónsola, Manolo Ramos o Joan Sala i el mateix Mora sé que van rebre molt. Em vaig escapar per la meua joventut i pel fet que no m'atribuïen cap acció important, però no em vaig lliurar de l'acusació davant del TOP, que per sort l'amnistia va aturar.

? Com va ser el servei militar a Còrdova?

? Vaser molt fotuda perquè em tenien fixat. Dels tretze mesos en vaig passar vuit sense cap permís. Estava a Artilleria: encara somio que em mobilitzen. A la cantina d'oficials es reunien els de Fuerza Nueva, reducte del feixisme més actiu. En les primeres eleccions municipals, durant tres dies, els militars ens van fer circular amb els canons per la ciutat. Als que estàvem fixats ens ho feien saber constantment: em van controlar la correspondència, em van requisar llibres de Pedrolo... Era habitual trobar-me la taquilla regirada. Només em van permetre apuntar-me a la banda per tocar el bombo perquè el capità de la companyia ho considerava degradant. Passat un temps, quan ja feia vida a Manresa, m'havien detingut pel carrer i m'havien fet passar una nit a la Comissaria de Policia, només perquè m'havien vist sortir de la Residència Sacerdotal de la carretera de Vic, on ens reuníem amb els mossens Junyent, Codinach i Auric, que és l'únic que queda de la colla, com a delegat episcopal de Càritas a Manresa. Feia una vida de militància en el compromís social amb un sentit de fe, que m'ha impedit fer una militància explícitament política, tot i que és una activitat que valoro molt.

? Com valores el període de la Transició?

? El meu compromís social i sindical fa que participi en vagues com la de 1982. Aleshores el sindicalisme, després de les crisis al metall, ja estava de retirada. Fèiem el que podíem per aturar els acomiadaments, però ja no es veien avenços en la lluita obrera. La victòria socialista de 1982 la vam viure realment com un triomf, amb la sensació que la utopia que ens imaginàvem, d'un canvi de les condicions de vida dels treballadors, també havia de propiciar la pressa de consciència del proletariat. Però en viure les primeres vagues d'ensenyament vaig prendre consciència que ens estaven enganyant. Deixant de banda la qüestió de l'OTAN, el que més va impactar en les nostres conviccions va ser el fet que si una cosa tan important com l'escola s'estava degradant, sense reconeixement dels professionals que no tenien ni capacitats ni recursos, era evident que el socialisme governant s'allunyava de transformar les consciències de la societat. La transició era possible, però ens vam adonar que l'opció d'aquell socialisme no era la d'una transformació social en profunditat. Felipes i Guerres no van respondre a les expectatives. Vist a posteriori la transició va ser fatal.

? Com vas anar a parar a fer de pagès a la Culla?

? La família em va convèncer que l'actitud de resistència sindical em feia mal. Necessitava un canvi. Em presento a una convocatòria de subalterns a l'Ajuntament i trec l'oposició el 2 de gener de 1985. L'amic Rafel Llussà em suggereix fer feina a la Culla. Hi vaig conèixer Miquel Sala, pagès contractat com jo, i l'equip de responsables del projecte pedagògic: Ignasi Segon i Jordi Griera, que hi feien de mestres, a més de Francesc Biosca i Joan Tatjé. Vaig descobrir un nou món. Hi vaig viure uns anys fantàstics i una experiència impressionant. Des de la Culla fèiem propostes que ens semblaven agosarades, primer com a treballadors de l'Ajuntament i després des del Consell Comarcal, però quedaven coixes perquè naixien de dos pagesos. Vaig fer cas de la família per estudiar i treure'm un títol: em vaig llicenciar en Geografia.

Foto: Marc Prat.

Experiència acadèmica

? Com es materialitza aquest canvi amb la formació pedagògica?

? Dins del Consell Comarcal del Bages vam crear l'embrió de l'Àrea de Medi Ambient i havíem treballat en el Pla de Residus Comarcal, les Deixalleries, el projecte del Riu Verd, el Pla de Camins Comarcals, i de forma capdavantera el Pla de Protecció del Medi Natural i del Paisatge, que van ser experiències professionalment molt engrescadores, que van aportar innovació tant en l'àmbit de la gestió com del coneixement del medi natural. Hi ha una continuïtat, perquè, encara que vaig deixar la granota blava, vaig viure l'etapa ambientalista amb la mateixa convicció militant.

? Quina valoració fas del teu pas pel Consell Comarcal?

? Els consells són un invent fet i deixat estar. Un dels objectes del meu estudi com a professional de la geografia va ser veure com interactuen els nivells de l'Administració en temes de

planejament territorial i d'avaluació ambiental. Podíem ajudar a simplificar les coses fent desaparèixer les diputacions com a instrument de poder mitjançant la llei de Vegueries, que Artur Mas va deixar en suspens. Articulàvem els moviments territorials com la Catalunya Central com a entitat a través de la Comissió de Govern Local composta de forma paritària per representants dels ens locals i de l'Administració del Govern de la Generalitat en aquell territori. S'havien de posar d'acord per fer operatives les polítiques governamentals. Però la llei de Vegueries no es va posar mai en marxa. No falta coneixement de com volem fer les coses, el que no hi ha hagut és voluntat política per fer-les.

Incendis forestals

? Després, t'especialitzes en incendis forestals?

? Quan es produeix l'incendi del 1986 al Bages vaig quedar marcat. Amb Miquel Sala vam anar a apagar foc, vam conèixer els pagesos que tibaven els tractors i vam utilitzar la Casa de la Natura com el cau de defensa forestal. Vaig fer de Secretari de les ADF del Bages durant tretze anys fins al 2004, en què Salvador Milà em va cridar al Departament de Medi Ambient. Per a mi, la dimensió social de les ADF era molt important. La unificació del món de pagès i l'urbà amb el voluntariat, que treballen junts pel manteniment del bé comú del paisatge, els boscos i el medi ambient, per a una persona que tenia coneixements de geografia i de planejament va ser un estímul: vaig tenir un premi de Caixa Manresa l'any 1998 i en vaig fer la tesi doctoral el 2003.

? En dues dècades ha empitjorat la situació?

? Avui dia, Marc Castellnou, portaveu internacional del tema, explica situacions més greus i parla dels incendis de sisena generació. La quantitat de biomassa forestal existent pot generar grans incendis, amb capacitat de crear el seu propi clima i fer salts immensos que s'emporten pel mig zones habitades. A Catalunya hi ha més de 2.000 urbanitzacions en territoris forestals. Per fer planificació de la prevenció a escala de paisatge, seguint els estudis de Castellnou, tenim els patrons de comportament dels incendis forestals, sabem les situacions de risc i on tenim oportunitats de control, llocs on caldria concentrar la gestió forestal.

«El traçat car del viaducte de l'Eix Diagonal tenia poc impacte mediambiental. Alguns el van vendre com la gran destrucció del bosc del Suanya, que està intacte?»

Departament de Medi Ambient

Foto: Marc Prat.

? Quina feina vas fer al departament de Medi Ambient de la Generalitat?

? Se'm va encarregar la creació de l'Oficina de Valoració Ambiental: la transposició d'una directiva, crear equips i metodologia, eines que el país necessitava. Aquells van ser els anys del *desarrollismo* català, on els dos governs del Tripartit van desplegar un model de desenvolupament d'ocupació del territori intensiu, tant des del punt de vista urbanístic com d'infraestructures, però el departament de Medi Ambient havia de frenar aquella desmesura. Estava al capdavant del pedal del fre. Una experiència impressionant, però al mateix temps amb la sensació de no haver fet prou. Tot el planejament preveia una Catalunya de més de nou milions d'habitants, fet sobre unes bases ambientalment nefastes. Les previsions de sòl urbanístic, industrial i d'infraestructures eren brutals. El traçat car del viaducte de l'Eix Diagonal a Manresa va ser el que tenia menys impacte mediambiental, tot i que alguns el van vendre com la gran destrucció del bosc del Suanya, que està intacte.

? Les pressions polítiques devien ser immenses?

? Sobretot per part dels germans Nadal del departament de Política Territorial, tant del Manel, que era biòleg, exercia de secretari general i posava en marxa tota la maquinària, com del Quim (exalcalde de Girona), que era el conseller. Una de les decisions nefastes va ser l'aeroport d'Alguaire. Va ser una batalla dura perquè es van ocupar 246 hectàrees d'espai de protecció a les aus estepàries, zona catalogada per Europa com especialment sensible. Per poder fer-lo es van d'adquirir drets per gestionar les hectàrees equivalents a les que s'havien ocupat. Es va encarir el cost d'un projecte que s'enfilava per sobre dels 60 milions d'euros, amb un resultat dolent. Una altra obra estúpida va ser el famós viaducte elevat de l'entrada a la Meridiana pel carril bus que responia només als interessos que el govern tenia amb les grans constructores.

? Alguna altra actuació nefasta?

? El canal Segarra-Garrigues, que estava aprovat des del 2002 per un govern de CiU, però Europa ens tenia marcats perquè s'havia tramitat sense cap cura de l'impacte ambiental. El 2009 ens exigien dur-lo a terme. Per les comarques afectades era una obra que no tenia cap tipus d'oposició política. Ens enfrontàvem contra un mur. Ens deien: ?voleu conservar els ocells, però s'extingirà el pagès!. Coneixia a fons el món del pagès de la Catalunya Central (amb estimació per la terra com a patrimoni familiar, cultural, històric i social), però el model de propietari agrícola de les terres afectades pel canal, no hi té res a veure. Allà la terra és un *business*: si la propietat deixa de ser secà per ser regadiu tindrà un valor dotze vegades més gran. Només amb aquest fet, hi havia 17.000 propietaris, favorables a la barbaritat. Que jo controlés, s'hi van invertir 150 milions d'euros i molts sucaven d'aquesta obra magna. Només s'hi van oposar quatre ecologistes i els que del departament de Medi Ambient fèiem cabal del que ens manava Europa, però fins i tot a Brussel·les com a català em queia la cara de vergonya, perquè ens van dir que els havíem portat una merda: ?Us penseu que ens ho empassarem?. Em sentia incòmode d'estar al costat del departament d'Agricultura de Catalunya, que tenia aquella mala consideració per part europea. Per convicció, com a tècnic li vaig dir al secretari general que, si es passava la línia vermella, se'n busqués un altre, perquè no firmaria. Vaig posar el càrrec damunt la taula. No va caldre perquè Artur Mas em va retirar la confiança i em va relegar. Ho vaig viure tranquil·lament, sense cap trasbals.

? Quines reflexions personals en vas treure?

? Va ser il·lustratiu. Vaig treballar des de l'àmbit educatiu per intentar canviar la consciència dels escolars, després per canviar la consciència dels polítics locals i després dins del govern de la Generalitat per canviar lleis i instruments de gestió i planificació. Finalment observes que el poder és una màquina que tritura les disposicions preventives ambientals en funció dels interessos econòmics que esdevindran polítics. En la part docent compartia l'experiència professional. Va ser divertit i tenia la recompensa directa dels alumnes que ho valoraven. Hi havia un *feedback*. Ho vaig deixar quan ja no podia més. La malaltia va ser progressiva.

El turisme local

? Què passa amb el turisme a Manresa?

? Tenim una ciutat amb una estructura urbana molt vella, que no ha estat cuidada pel planejament urbanístic, que s'ha dedicat a l'eixample. Manresa va ser de les primeres ciutats que va accedir a la llei de Barris, amb una inversió de 16 milions d'euros, que es van gastar per fer la passarel·la a la via San Ignasi (1 milió). Imitant *skyline* d'altres ciutats s'han construït grans pilons de formigó perquè hi ensopeguin les persones i els cotxes. En canvi només es van gastar 300.000 euros en ajudes a la rehabilitació de cases, quan el Pla d'Habitatge deia que calia rehabilitar 200 habitatges cada any. No es va fer res i ens expliquen mentides. Com es van gastar aquells milions i quina valoració se'n pot fer? Manresa no es pot refiar del seu atractiu, però la productivitat de l'acció pública que es fa al carrer per a l'atracció turística de la ciutat és nul·la. El que qüestiono és la manca d'orientació política i d'un projecte que miri la ciutat. Ens han pres el pèl amb el ?fem discurs o posem la ciutat en valor?, però per a què? Si la gent no hi pot viure perquè les cases no estan habitables i les botigues de barri han de tancar.

? També vas militar a la PAHC Bages?

? Sí vaig participar-hi activament des de la primera assemblea, a l'Ateneu La Séquia. Hi vaig aprendre moltes lliçons de vida i de solidaritat. Però també ho vaig haver de deixar per la salut. Tot i això, continuo vinculat amb la coral Incordis.

? Quina és la teva actual tasca de voluntari a Càritas Manresa?

? La feina d'un voluntari de Càritas, amb mitjana d'edat avançada, que sense ser una ONG, forma part de l'Església: una comunitat cristiana que ens envia a exercir dues de les seves principals

funcions: la solidaritat i l'amor, d'una forma pràctica i organitzada. D'altres es cuiden de la paraula i de la litúrgia. Sense la pota de la caritat, l'activitat de l'Església no existiria arreu. Ens hem d'adaptar als temps d'una forma professional per ser més eficients. Tenim persones contractades del món de l'educació i del treball social, són els instruments de la tendresa de Déu. Els seus preferits són els pobres, els marginats i els vilipendiats, que el Papa Francesc anomena com a descartats. Vol que algú els comuniqui la seva bondat i misericòrdia, per acompanyar-los en el procés d'emancipació. L'exercici de la caritat no està renyit amb el crit de la denúncia profètica de les causes per les quals la gent està en la situació en què es troba. A Càritas donem suport, ajuda i treball de promoció. I una experiència de com ens agrada fer les coses és la botiga que hem muntat a la carretera de Vic com a itinerari d'inserció laboral. Comunicar esperança a les persones en aquests moments és una obra titànica.

El perfil

Foto: Marc Prat.

Rufí Cerdan Heredia neix al Pont de Vilomara el 2 de juny de 1957. Els pares, Félix i Elvira procedien de Cañada del Hoyo (Conca). Ell tallava arbres al bosc per fer llenya i ella era treballadora de la Fàbrica Nova, on va ser una coneguda líder sindical de CCOO. Als anys cinquanta es van instal·lar al Raval de Manresa, on van construir una nova casa, que la riuada de 1971 es va endur. Tinc molt gravada l'escena d'aquest desastre perquè aleshores treballava en un petit taller mecànic del Remei i l'empresari em va dur a casa amb un Seat 600. Va ser el darrer cotxe que va poder travessar la carretera. Vaig anar per la muntanya a recollir la mare, que venia amb autobús de la Fàbrica Nova. Des d'allà vaig veure com el riu va ensorrar completament casa meua?. El seu pare va morir quan Rufí tenia quatre anys, en un accident laboral, i la viuda, va anar a veure l'alcalde Roqueta que els va prometre un pis al grup de la Font dels Capellans. Comença els estudis a l'Escola Nacional del Pont de Vilomara fins que l'Acadèmia Rial obre una sucursal al Pont, on la seva mare completava la jornada amb la neteja d'aquesta

escola. A canvi es rebaixava el cost de la matrícula de Rufí i de la seva germana Anna, treballadora social. Després va fer el Batxillerat nocturn a l'institut Lluís de Peguera. Amb quinze anys comença la militància a l'HOAC, on tenia de referent el capellà obrer del Pont de Vilomara, mossèn Codinach. Amb Josep Ramon Mora formaran part de la Comissió Nacional de Catalunya i participaran també en accions de CCOO. Fa el servei militar a Còrdova i es casa amb Antònia Espinalt, amb qui té una filla: Helena.

La seva vida social va començar fent de delegat metal·lúrgic a cal Rubiralta, taller situat al passatge Súria, que treballava per la Maquinària Industrial, la Metal·lúrgica Tèxtil i Ausa. Hi va treballar dels 14 als 28 anys, de totes les varietats de l'ofici de manyà. Aleshores vivia al Joc de la Pilota i fins al 1994 va estar a La Casa de la Culla, any en què es llicencia a l'UAB en Geografia i es queda a la facultat com a professor associat. S'hi estarà 22 anys, fins al 2016, en què va haver de plegar per qüestions de salut. Ho va compaginar amb l'Administració Local, on va treballar fins al juny del 2017. De 1994 al 2004 va ser tècnic de Medi Ambient del Consell Comarcal del Bages, on va muntar l'oficina. És doctor en Geografia des del 2003, amb la tesi doctoral: *Planificació territorial i lluita contra els incendis del Bages. Una lectura geogràfica*. Va ser Secretari de les ADF del Bages durant tretze anys, fins al 2004, en què entra al departament de Medi Ambient de la Generalitat, on s'haurà d'enfrontar amb altres departaments. S'hi estarà sis anys. Retorna a Manresa com a tècnic en l'oficina que té el departament de Territori i Sostenibilitat al carrer Guimerà ? que havia creat? des del 2012 fins al 2017. Ha fet dues vegades els Exercicis Espirituals de Sant Ignasi. Ha participat a la PAHC Bages i a la coral Incordis. Entra a Càritas Manresa l'any 2011 com a voluntari en un projecte d'agricultura ecològica. Després forma part del seu Consell com a responsable d'Acció Social, i des del 2017 és Director de Càritas Diocesana del Bisbat de Vic.